

STRATEGIA DE INCLUZIUNE SOCIALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

**prin prisma
Convenției ONU
privind drepturile
persoanelor
cu dizabilități**

**RAIONUL
ANENII NOI**

2016 – 2021

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL RAIONAL ANENII NOI
PREȘEDINTELE RAIONULUI ANENII NOI**

*MD-6501 or. Anenii Noi, piața 31 august 4, tel.(265)2-37-20,
<http://www.anenii-noi.md>, e-mail:consiliul_aneni@mail.ru*

*Aprobat prin decizia
Consiliului Raional
nr. 01-17 din 18 februarie 2016*

**STRATEGIA
DE INCLUZIUNE SOCIALĂ
A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI
RAIONUL ANENII NOI
2016 - 2021**

*prin prisma Convenției ONU
privind drepturile persoanelor cu dizabilități*

Anenii Noi 2016

Acest document este posibil datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

ABREVIERI

ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă

APL – Autoritatea Publică Locală

CR – Consiliul Raional

DE – Direcția Educație

ONG – Organizație Nonguvernamentală

SAPP – Serviciul Asistență Psiho-Pedagogică

CMF – Centrul Medicilor de Familie

DASPF – Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei

CTAS – Casa Teritorială de Asigurări Sociale

AP – Asistență personală

APP – Asistență parentală profesionistă

PFA – Plasament familial pentru adulți

EM – Echipă mobilă

CC – Casă Comunitară

CUPRINS

ABREVIERI	2
GRUPUL DE LUCRU	4
INTRODUCERE	5
I. DESCRIEREA SITUAȚIEI	8
II. PROBLEMELE DE BAZĂ	13
III. ANALIZA SWOT	14
IV. VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE STRATEGICE	17
V. DESCRIEREA OBIECTIVELOR STRATEGICE	18
VI. PLAN DE ACTIUNI PENTRU PERIOADA 2016-2021	21
VII. PLAN DE ACTIUNI PENTRU PERIOADA ANULUI 2016	34
VIII. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI	40
IX. RISCURI ȘI IMPEDIMENTE DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI	42

GRUPUL DE LUCRU

care a participat la elaborarea Strategiei

1. Scobioală – Procopii Natalia – vicepreședinte al raionului Anenii Noi
2. Bunescu Zinaida – Șef Direcție asistență socială și protecție a familie Anenii Noi
3. Reu Tatiana – specialist principal, Direcție asistență socială și protecție a familie Anenii Noi
4. Iordăchescu Zinaida – Șef Agenție Teritorială pentru Ocuparea Forței de Muncă
5. Ter Svetlana – Sef Casa Teritorială de Asigurări Sociale
6. Maria Vicol – Direcția Finanțe, Consiliul Raional Anenii Noi
7. Basarab Svetlana – Direcția Dezvoltării regionale, Consiliul Raional Anenii Noi
8. Eugeniu Salcuțan – Primar, s. Mereni, Anenii Noi
9. Caraseni Valeriu – Secția Economie, Consiliul raional Anenii Noi
10. Neteda Olesia – Director Centrul de plasament pentru bătrâni, s. Pugăceni, Anenii Noi
11. Rachiu Nadejda – Serviciu Asistență Psihopedagogică, Anenii Noi
12. Craciun Nadejda – Serviciu Asistență Psihopedagogică, Anenii Noi
13. Frunză Olga – Șef serviciu Echipă Mobilă, Anenii Noi
14. Ghereg Olesia – Serviciul Echipa Mobilă, Anenii Noi
15. Munteanu Irina – Șef serviciu Asistență Socială Comunitară
16. Damaschin Tatiana – Asistent personal
17. Ceban Grigore – Asistent personal
18. Damaschin Tatiana – Asistent personal
19. Ceban Sergiu – Membru al comunității, Anenii Noi
20. Catică Angela – Șef serviciu Asistență personală, Anenii Noi
21. Coman Nadejda – Centrul de reabilitare pentru copii, Anenii Noi
22. Cuciuc Ghenadie – membru al comunității, Anenii Noi
23. Stîngaci Elena – membru al comunității, Anenii Noi

***Strategia a fost elaborată cu asistența tehnică Keystone Moldova
Consultanți planificare strategică: Parascovia Munteanu și Nelea Panfil***

INTRODUCERE

Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2016-2021 a fost elaborată în cadrul Proiectului ”Colaborarea la nivel local pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități” finanțat de către USAID prin intermediul FHI 360, implementat de AO Keystone Moldova

Scopul proiectului este de a asigura participarea persoanelor cu dizabilități și a societății civile la elaborarea politicilor publice pentru persoane cu dizabilități.

Obiectivele proiectului sunt:

- Dezvoltarea capacităților persoanelor cu dizabilități, Organizațiilor Societății Civile (OSC) și a Autorităților Publice Locale (APL) în planificare participativă, monitorizarea și evaluarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități stipulate în Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și în conformitate cu principiile Valorizării Rolului Social.
- Elaborarea participativă și aprobarea Strategiilor raionale pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.
- Dezvoltarea capacităților APL și OSC din raioanele partenere în implementarea planului de acțiuni ale Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități.

Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2016-2021 (denumită în continuare Strategie) este un document strategic care vizează implementarea la nivel de raion a politicilor naționale de protecție și incluziune socială a persoanelor cu dizabilități din raionul Anenii Noi. Odată cu ratificarea la 09 Iulie 2010 a Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Guvernul Republicii Moldova a început promovarea politici sociale în conformitate cu standardele europene:

- Strategia de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2010-2013 (aprobată prin Legea nr. 169-XVIII din 09.07.2010)
- Legea serviciilor sociale (nr. 123 din 18.06.2010)
- Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități (nr.60-XIX din 30.03.2012)
- Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți (nr. 140 din 14.06.2014)
- Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 (HG nr. 434 din 10.06.2014)
- Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 (aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 523 din 11.07.2011)

Autoritățile Publice Locale din raionul Anenii Noi depun un efort considerabil pentru a soluționa o parte din dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități, cu toate acestea cele mai multe dintre probleme rămân a fi nesoluționate. Accesul limitat al persoanelor cu dizabilități la serviciile de infrastructură socială și educație, obstacolele și limitările de încadrare în câmpul muncii, precum și predominarea formelor rezidențiale de protecție socială continuă să rămână provocări majore ale sistemului actual de protecție socială a persoanelor cu dizabilități.

Persoane cu dizabilități sunt persoanele cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale de durată, care, în interacțiune cu diverse obstacole, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

Incluziunea socială presupune un set de acțiuni multidimensionale în următoarele domenii: justiție, protecție socială, ocupare a forței de muncă, sănătate, educație, transporturi, drumuri, construcții, cultură, informare și comunicare, destinate persoanelor aflate în situație de marginalizare socială, pentru crearea și dezvoltarea oportunităților de asigurare a unui indice al calității vieții, echivalent comunității în care trăiesc.

Ținând cont de ajustarea cadrului legal național la standardele internaționale în urma semnării și ratificării de către Republica Moldova, a Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (denumită în continuare Convenție) și adoptării Legii nr. 60 din 30.03.2012 cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, Strategia raională de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități reafirmă angajarea raionului Anenii Noi în asigurarea realizării efective a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Activitățile prevăzute de Strategie respectă prevederile din Convenție, care au caracter obligatoriu.

În acest context dezvoltarea unei rețele raionale de servicii destinate incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități se va baza pe următoarele **principii**:

- respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- prevenirea și combaterea discriminării;
- asigurarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;
- protecția împotriva neglijării și abuzului;
- responsabilizarea comunității;
- consultarea persoanelor cu dizabilități la reglementarea serviciilor destinate lor;
- planificarea și acordarea individualizată a serviciilor pentru persoanele cu dizabilități;

- asistarea și fortificarea mediilor naturale de viață ale persoanelor cu dizabilități (familia și comunitatea) și prevenirea plasării lor în instituții rezidențiale;
- asigurarea participării persoanelor cu dizabilități la viața socială, economică și culturală a comunității.

Obiectivele strategice precum și activitățile incluse în planul de acțiuni al strategiei garantează **adaptarea și acomodarea rezonabilă** astfel încât să minimizeze diferențele care determină statutul persoanelor cu dizabilități în raionul Anenii Noi. De asemenea, s-a ținut cont de **valorizarea rolului social** în planificarea acțiunilor orientate spre suportul persoanelor cu dizabilități.

Strategia are un **caracter raional**, centrat pe **capacitățile și resursele locale**.

Pentru elaborarea actualei Strategii au fost realizate mai multe etape:

ETAPA I. Constituirea grupului de planificare strategică și colectarea informației pentru descrierea situației persoanelor cu dizabilități din raion. La această etapă a fost creat grupul de planificarea strategică prin dispoziția președintelui raionului Anenii Noi, a fost completat un chestionar cu indicatori cantitativi ce reflectă situația persoanelor cu dizabilități în raionul Anenii Noi, a fost realizat un studiu bazat pe metoda focus-grupurilor în scopul analizei opiniilor cu privire la incluziune socială a persoanelor cu dizabilități în Anenii Noi. Sumarul analizei informației colectate va fi reflectat în capitolul I „Descrierea situației”.

ETAPA II. Etapa de pregătire a grupului pentru activitatea de planificare strategică. În cadrul etapei membrii grupului de planificare strategică au participat la un curs de instruire de trei zile în cadrul cărora au fost abordate subiectele cu referire la principiile incluziunii sociale și drepturile persoanelor cu dizabilități precum și beneficiile mobilizării și implicării participative a populației unei comunități în procesul de luare a deciziilor.

ETAPA III. Atelierul de planificare strategică. Grupul de planificare strategică s-a reunit pentru trei zile în cadrul unui atelier unde în mod interactiv, creativ și participativ au generat idei care au construit baza actualei Strategii de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități din raionul Anenii Noi.

ETAPA IV. Consultarea publică a strategiei. În cadrul acestei etape proiectul Strategiei a fost publicat pe pagina web a Consiliului Raional Anenii Noi pentru a fi consultată de către cetățeni, de asemenea a fost organizată o Masă rotundă, în cadrul căreia a fost prezentat, analizat și actualizat proiectul Strategiei, ulterior fiind propus spre aprobare Consiliului raional.

Evaluarea și monitorizarea procesului de implementare a Strategiei va fi efectuată de către membrii grupului de planificare strategică.

I. DESCRIEREA SITUAȚIEI

Conform datelor Biroului National de Statistica, populația stabilă în raionul Anenii Noi pentru anul 2014 este constituită din 82250 persoane, care locuiesc în 45 de localități, fiind deservite de către 45 de primării. Cu referire la situația privind numărul de persoane cu grad de dizabilitate, conform datelor colectate de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale, în 2014 erau înregistrate 4506 persoane cu dizabilități.

TABELUL 1. **Repartizarea după vîrstă (copii/adulți) și tip de dizabilitate¹ a persoanelor cu dizabilități din Anenii Noi**

	2013				2014			
	Diz-tate severa	Diz-tate accentuata	Diz-tate medie	Număr total	Diz-tate severa	Diz-tate accentuata	Diz-tate medie	Număr total
Număr de copii cu dizabilități	142 (46,5%)	135 (44,3%)	28 (9,2%)	305	151 (44,1%)	157 (45,9%)	34 (10%)	342
Număr de adulți cu dizabilități	568 (14%)	2720 (67%)	771 (19%)	4059	583 (14%)	2790 (67%)	791 (19%)	4164
Număr total de persoane cu dizabilități	4364				4506			

În conformitate cu prevederile legale², persoanele cu dizabilități pot beneficia **prestații sociale sau/și servicii sociale** primare, servicii sociale specializate și servicii sociale de specializare înaltă. Actualmente, în situația cînd prestațiile sociale și serviciile de specializare înaltă au acoperire financiară de la bugetul de stat, serviciile sociale primare și cele specializate sînt dezvoltate și finanțate de către Administrația Publică Locală. Direcția de asistență socială și protecției a familiei din Anenii Noi are rolul de prestator al serviciilor sociale primare și specializate iar misiunea angajaților este de a răspunde nevoilor și provocărilor sociale pentru grupurile în risc de vulnerabilitate, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități.

¹ Datele colectate prin intermediul asistenților sociali comunitari sînt diferite de cele de la CTAS, din care motiv au fost luate ca și bază datele de la CNAS, fiind utilizată metoda extrapolării. Nu a fost posibilă colectarea datelor pentru anul 2012, cu excepția a numărului total de persoane cu dizabilități.

² Legea nr. 449 din 14.07.1999 Privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni.

În raionul Anenii Noi activează câteva servicii sociale specializate pentru persoane cu dizabilități, cele mai multe dintre ele fiind create din banii donatorilor din exterior în parteneriat cu ONG, ulterior APL preluând finanțarea acestora: Echipă Mobilă, Casă Comunitară, două Centre de reabilitare sociomedicale (Puhăceni și Calfa), Centrul de Reabilitare și Integrare Socială („Nadejda”, Anenii Noi), un centru multifuncțional și serviciul de Asistență Parentală Profesională. Accesul la servicii a persoanelor este aprobat în cadrul comisiilor multidisciplinare.

TABELUL 2. Specialiști implicați și servicii sociale primare și specializate pentru asistența persoanelor cu dizabilități în Anenii Noi

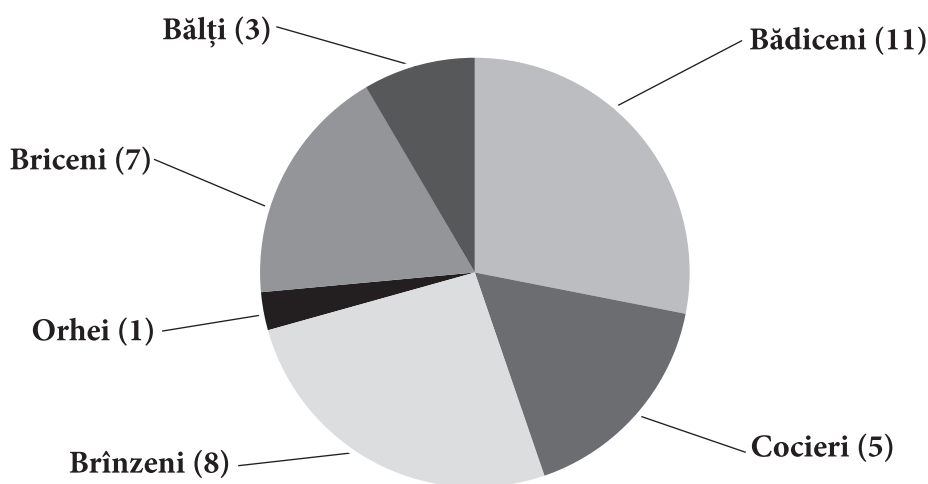
INDICATORI	2012	2013	2014
Număr de specialiști în cadrul DASPF Anenii Noi	12	12	13
Număr de asistenți sociali comunitari	30	30	31
Număr de lucrători sociali	61	58	57
Număr de asistenți parentali profesioniști	3	3	3
Număr de asistenți/plasament familial pentru adulți	-	-	-
Număr de asistenți personali	-	32	31
Număr de persoane care beneficiază de Serviciul de deservire socială la domiciliu	572	528	528
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Cantina de ajutor social	600	720	660
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Asistență personală	0	32	31
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Centrul social de zi (copii)	93	96	103
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Echipa mobilă	-	25	26
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Asistență parentală profesională pentru copii cu dizabilitati	6	6	6
Număr de persoane care beneficiază de serviciile centrelor de reabilitare socio-medicală	11	4	6
Număr de copii plasați la Centre de plasament temporar	0	0	4

Deși Consiliul raional Anenii Noi a manifestat deschidere și disponibilitate în soluționarea problemelor majore cu care se confruntă persoanele cu dizabilități dezvoltând noi servicii sociale, raportul dintre numărul/nevoile persoanelor cu dizabilități și numărul de specialiști/servicii sociale pentru această categorie de populație este insuficient pentru a acoperi numărul de solicitări care sunt înregistrate zilnic de către specialiștii DASPF. Astfel, participanții la focus-grup au menționat ca și problemă stringentă un nivel insuficient de informare cu privire la existența serviciilor sociale destinate persoanelor cu dizabilități (în special a celor dezvoltate în ultimii 3-4 ani) și condițiile de activitate ale acestora, criteriile de acordare a ajutoarelor materiale, ajutor social ș.a. Pentru majoritatea

dificultățile de bază se referă la asigurarea materială și depășirea sărăciei în care trăiesc multe persoane cu dizabilități dar mai cu seamă familiile acestora. Totodată majoritatea persoanelor consideră ca dezvoltarea asistenței sociale pentru persoane cu dizabilități trebuie să urmărească extinderea dezvoltării serviciilor (mai cu seamă la nivel local/comunitar) de: asistență personală, servicii de consiliere psihologică/familială pentru depășirea diverselor probleme (pentru părinți, dar și copii/adulți cu dizabilități).

Aspectul financiar nefavorabil creat de ineficiența formulei de finanțare la nivel local cât și criza financiară la nivel de stat au un impact negativ asupra **procesului de dezinstituționalizare** a persoanelor din cele șase instituții rezidențiale pentru persoane cu dizabilități subordonate Ministerului Muncii și Protecției Sociale a Familiei unde rămân a fi plasate 37 persoane din raionul Anenii Noi.

FIG. 1. Număr de persoane din raionul Anenii Noi plasate în cele șase instituții rezidențiale pentru persoane cu dizabilități subordonate Ministerului Muncii și Protecției Sociale a Familiei:

În contextul implementării Convențiilor ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, una dintre prioritățile Ministerului Muncii și Protecției Sociale a Familiei este reorganizarea sistemului rezidențial pentru persoane cu dizabilități. În acest context, incluziunea socială pentru cele 37 de persoane din instituții rezidențiale cât și pentru alte persoane cu dizabilități din raion rămâne a fi atât o prioritate, cât și o provocare pentru APL din raionul Anenii Noi.

O componentă foarte importantă a incluziunii sociale pentru persoanele cu dizabilități este **incluziunea în câmpul muncii**, acest drept fiind reglementat de Articolul 33 al Legii nr.60-XIX din 30.03.2012. Persoanele cu dizabilități pot accesa și serviciile Agenției Teritoriale pentru Ocuparea Forței de Muncă

(ATOFORM), inclusiv informare, consiliere profesională, mediere a muncii, orientare și formare profesională. În acest context, cifrele privind numărul persoanelor cu dizabilități care au accesat serviciile structurii teritoriale de ocupare a forței de muncă fiind foarte mici, cu toate că ATOFORM înregistrează o dinamică pozitivă referitor la instruirea persoanelor cu dizabilități și identificarea posibilităților de angajare în câmpul muncii. În acest context, atât participanții de la focus – grupuri, cât membrii grupului de planificare strategică au menționat necesitatea elaborării unui mecanism de asistență pentru angajare în câmpul muncii pentru persoanele cu dizabilități .

Procesul de implementare a politicilor și cadrului normativ referitor la **educația incluzivă** în raionul Anenii Noi este încă în derulare. Suportul acordat unui elev cu Cerințe Educaționale Speciale (CES) se realizează prin intermediul Serviciului de Asistență Psihopedagogică care și-a început activitatea în 2013, a Comisiilor multidisciplinare intrașcolare care au rolul de elaborare și implementare a Planurilor Educaționale individualizate, prin angajarea Cadrelor didactice de Sprijin și crearea Centrelor de resurse la nivel de instituție de învățământ.

TABELUL 3. Situația privind accesul la educație a copiilor cu cerințe educaționale speciale și tipul de suport acordat

Acces la educație	2012¹	2013	2014
Număr de copii cu CES evaluați de SAP	-	57	21
Număr de copii cu CES înscriși la ciclul preșcolar	-	31 (10 locomotor)	51 (9 locomotor)
Număr de copii cu CES înscriși la ciclul primar	-	39 (10 locomotor)	51 (12 locomotor)
Număr de copii cu CES înscriși la ciclul gimnazial	-	38 (17 locomotor)	59 (12 locomotor)
Număr de copii cu CES înscriși la ciclul liceal	-	6 (5 locomotor)	4 (1 locomotor)
Număr total copii cu CES		141 (42 locomotor)	165 (34 locomotor)
Număr total de copii cu dizabilități în Anenii Noi	-	305	342
Număr de școli în care există de resurse	-	9	14
Număr de școli care au realizat adaptări de mediu (fizice – rampe, grup sanitar, etc...)	-	1	-
Număr de cadre didactice de sprijin	-	10	15
Număr de copii încadrați în școli auxiliare	-	109	118
Număr de elevi cu CES care au PEI	-	114	110
Număr de elevi cu CES care studiază conform curriculumului general	-	6	10
Număr de elevi cu CES care studiază conform curriculumului adaptat	-	65	48

¹ Specialiștii SAP și-au început activitatea în anul 2013.

Numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale cuprinse de sistemul educațional este în creștere – cu 24 de copii mai mulți în 2014 comparativ cu 2013; Astfel, dacă în 2013 au fost incluși 46,2% de copii din numărul total de copii cu dizabilități din Anenii Noi, în 2014 rata de includere în sistem este de 48,2%.

Rămîne însă o parte dintre copiii cu dizabilități care nu sînt incluși în sistemul de învățămînt, iar necesitatea de a identifica soluții pentru acești copii este una foarte mare. Nu toți copiii cu CES încadrați în sistemul de învățămînt general au fost evaluați de specialiștii SAP, astfel în 2013 au fost evaluați doar 40% din numărul total de copii cu CES încadrați în sistemul de învățămînt general, iar în 2014 – doar 13%. Este în scădere numărul copiilor cu dizabilități fizice care frecventează școala. Una dintre problemele grave este lipsa adaptării spațiului fizic. Dintre toate instituțiile din Anenii Noi doar o singură școală are infrastructura adaptată (realizată cu suportul AO Keystone Moldova). Este insuficient numărul de cadre didactice de sprijin. Este necesar de a realiza o evaluare a necesităților și de a identifica soluții pentru acoperirea necesităților.

Participarea la viața publică este un aspect al vieții apreciat ca fiind foarte important pentru toate persoanele, dar irealizabil de cele mai multe ori pentru persoanele cu dizabilități din considerentul inaccesibilității fizice a instituțiilor publice, nivel scăzut de informare cu referire la activitățile culturale realizate la nivel local/comunitar.

Toate persoanele cu dizabilități remarcă importanța și impactul pozitiv pe care îl au evenimentele culturale asupra vieții. Majoritatea persoanelor cu dizabilități consideră că accesibilitatea fizică a instituțiilor publice precum a celorlalte clădiri, dar și adaptarea necesară pentru persoane cu dizabilități senzoriale este problema de bază pentru participarea la viața comunității, viața publică precum și cea culturală.

Majoritatea persoanelor care au participat la focus-grupuri au menționat situații frecvente de discriminare a persoanelor cu dizabilități atît in baza încălcării mai multor drepturi, cît a accesului la informații cu privire la prevederile legislației in vigoare care asigură protecția socială a persoanelor cu dizabilități și accesarea serviciilor sociale dezvoltate la nivel local și național.

II. PROBLEMELE DE BAZĂ

În domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități

- 1. Susținerea financiară deficitară a familiilor cu persoane cu dizabilități.** În pofida creșterii continue a cuantumului mediu al pensiei de dizabilitate și al altor prestații sociale, acestea nu garantează minimumul necesar pentru asigurarea unui nivel de trai decent.
- 2. Acces limitat al persoanelor la servicii sociale.** În raionul Anenii Noi necesitatea de servicii de suport pentru persoane cu dizabilități în comunitate este mult mai mare în raport cu serviciile oferite. De asemenea, este limitat accesul la informații cu privire la tipul de servicii care sunt prestate la nivel local, criteriile de eligibilitate pentru un anumit tip de serviciu.
- 3. Nivel înalt de discriminare al persoanelor cu dizabilități** Acest fenomen este prezent în majoritatea domeniilor vieții și necesită mai multă atenție din partea autorităților publice locale, în special cu referință la accesibilitatea instituțiilor publice, informare corectă și mai multe posibilități de servicii sociale la nivel local/comunitar.
- 4. Dezvoltarea insuficientă a serviciilor de educație incluzivă.** O bună parte dintre copiii cu dizabilități nu au acces la serviciile educaționale școlare și preșcolare, de asemenea nu toți copiii incluși în școală au beneficiat de evaluarea Serviciului de Asistență Psihopedagogică. Doar într-o singură instituție de învățământ există adaptări fizice.
- 5. Posibilități limitate de integrarea socială a persoanelor cu dizabilități pe piața forței de muncă și asigurarea acestora cu servicii de orientare, de formare și de reabilitare profesională.** Angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități este o practică foarte rară datorată mai multor dificultăți precum: fenomenul discriminării, informare insuficientă a persoanelor cu dizabilități dar și a angajatorilor, lipsa continuității studiilor obținute precum și posibilități minime de reprofesionalizare sau dezvoltare a afacerilor
- 6. Mediul fizic/infrastructura socială nu sînt adaptate la necesitățile persoanelor cu dizabilități. Accesul lor la mediul informațional este foarte limitat.** Deși Legea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități garantează accesul liber al persoanelor cu dizabilități în blocurile de locuit, în obiectivele de menire socială și de producție, cele mai multe edificii, spre regret, continuă să fie construite fără adaptările arhitectonice de rigoare, fără a se aplica măsuri de sancționare a nerespectării standardelor tehnice. Condițiile (standardele) tehnice pentru construcția căilor de acces sînt învechite. Mediul informațional, la fel, este lipsit de adaptările necesare persoanelor cu dizabilități, fapt ce îngreunează liberul acces la informație.

III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT reflectă caracteristicile comunității (Puncte Tari și Puncte Slabe) și (Oportunități și Pericole) care avantajează sau stagnează procesul de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități din raionul Anenii Noi.

Puncte tari

- Poziția activă, angajată și deschisă a autorităților publice locale privind importanța implementării reformelor în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități;
- Pași concreți realizați de către autoritățile publice din Anenii Noi pentru implementarea reformelor de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități prin dezvoltarea serviciilor sociale noi de suport care pot servi model de bune practici pentru alte raioane.
- Sistemul serviciilor sociale este diversificat prin servicii de îngrijire la domiciliu, cantine de ajutor social, reabilitare balneo-sanatorială, asigurare cu mijloace ajutoare tehnice, asistență personală, servicii de plasament familial etc;
- Practici pozitive de dezvoltare a serviciilor de educație incluzivă a persoanelor cu dizabilități la nivel de raion;
- Înregistrarea cazurilor de succes de către Agenția Teritorială de Ocupare a Forței de Muncă privind identificarea posibilității de angajare în câmpul muncii pentru persoane cu dizabilități;
- Implicarea activă a autorităților locale pentru soluționarea cazurilor de protecție a persoanelor cu dizabilități pentru prevenirea plasamentului persoanelor în instituții rezidențiale psihoneurologice. Fiecare caz este minuțios analizat în cadrul comisiilor multidisciplinare pentru a fi identificate soluții la nivel local;
- Practici pozitive de mobilizare comunitară de soluționare a diferitor probleme la nivel local, activități și campanii de colectare de fonduri pentru suportul categoriilor defavorizate de populație.

Puncte slabe

- Nu există o bază de date centralizată pentru evidența tuturor beneficiarilor sistemului de protecție socială. Nu se știe cu exactitate care este numărul de persoane cu dizabilități în Anenii Noi și tipurile de servicii sociale de care a beneficiat.

- Insuficiența și imposibilitatea serviciilor socio- medicale de a acoperi toate nevoile persoanelor cu dizabilități mintale;
- Rețeaua serviciilor medico-sociale de intervenție timpurie este slab dezvoltată, ceea ce nu permite efectuarea acțiunilor de prevenire și de minimalizare a consecințelor negative prin asigurarea unei asistențe psiho-medico-sociale oportune și de calitate atât copiilor cu dizabilități, cât și familiilor acestora;
- Sistemul de instruire a copiilor cu dizabilități este încă segregat și nu asigură suficient educația incluzivă;
- Infrastructura serviciilor socio-medicale pentru persoanele cu dizabilități activează preponderent după un model medical și nu corespunde principiilor de incluziune socială;
- Nu sînt adaptate clădirile de menire socială, instituțiile publice, mijloacele de transport și accesul la ele în funcție de necesitățile persoanelor cu dizabilități;
- Resursele bugetului local sînt insuficiente pentru asigurarea necesităților de educație, de instruire, de asistență socială și medicală a persoanelor cu dizabilități;
- Mecanismul de procurare a serviciilor sociale este inactiv;
- Accesul la mass-media a persoanelor cu deficiențe de vedere și de auz este limitat;
- Consiliul raional Anenii Noi nu are o strategie de comunicare și promovare a cazurilor de succes în incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități;
- Nu au fost utilizate toate posibilitățile de accesare a granturilor în domeniul social;

Oportunități

- Republica Moldova a semnat documente internaționale care reglementează principiile fundamentale ale politicilor pentru protecția și incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități;
- Disponibilitatea organismelor internaționale donatoare de a contribui la procesul de reformare în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități;
- Angajarea și gradul înalt de motivare a organizațiilor neguvernamentale de a participa la procesul de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități; Unificarea eforturilor prin stabilire de parteneriate ONG – APL pentru îmbunătățirea calității vieții pentru grupurile defavorizate.
- Politica de promovare și implicarea voluntariatului în procesul de incluziune socială a grupurilor defavorizate;

- Actualul model de determinare a dizabilității și capacității de muncă subliniază necesitățile persoanelor cu dizabilități conform planului individualizat.

Riscuri

- Înțelegerea insuficientă, de către unii actori implicați, a actualității, a scopurilor și a sarcinilor reformei. Abordarea stereotipică, în anumite cercuri sociale, a persoanelor cu dizabilități, a problemelor cu care se confruntă, precum și a manierelor de soluționare a acestora;
- Calitatea serviciilor sociale este negativ influențată de remunerarea mică a angajaților din sistemul de protecție socială și lipsa unui mecanism pentru formarea continuă a acestora;
- Quantumul pensiei sau alocațiilor pentru dizabilitate nu asigură satisfacerea necesităților primare ale persoanelor cu dizabilități;
- Mecanism ineficient de finanțare la nivel local, lipsa unor pârgii de redirecționare a finanțelor ca și efect al reorganizării instituțiilor rezidențiale mari;
- Activism civic scăzut al populației favorizat de neîncrederea în forțele politice și de nivelul înalt de corupție în toate structurile de decizie.
- Migrația populației active în alte state mai dezvoltate

IV. VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE STRATEGICE

VIZIUNEA STRATEGICĂ

Raionul Anenii Noi va îmbunătăți calitatea vieții persoanelor cu dizabilități prin extinderea spectrului de servicii sociale și va asigura respectarea drepturilor persoanelor în conformitate cu Convenția ONU.

Pentru realizarea Viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități vor fi orientate spre atingerea a cinci obiective strategice:

- Obiectiv Strategic 1:** *Prevenirea discriminării și promovarea imaginii pozitive a persoanelor cu dizabilități.*
- Obiectiv Strategic 2:** *Asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială.*
- Obiectiv Strategic 3:** *Îmbunătățirea calității serviciilor sociale, educaționale, de sănătate pentru persoanele cu dizabilități.*
- Obiectiv Strategic 4:** *Asigurarea durabilității financiare pentru servicii sociale existente și atragerea de fonduri pentru servicii sociale noi conform necesităților.*
- Obiectiv Strategic 5:** *Pregătirea profesională și sporirea angajării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități.*

V. DESCRIEREA OBIECTIVELOR STRATEGICE

OBIECTIVUL STRATEGIC 1. *Prevenirea discriminării și promovarea imaginii pozitive pentru persoanele cu dizabilități* presupune mobilizarea efortului întregii comunități pentru eliminarea atitudinii și comportamentelor discriminatorii în raport cu această categorie de populație la toate etapele de vîrstă și în toate domeniile vieții. În acest aspect acțiunile planificate vor fi orientate spre identificarea rolurilor pozitive valorizate în comunitate pentru persoanele cu dizabilități, permiterea și menținerea persoanei în aceste roluri și multiplicarea experiențelor pozitive trăite de persoanele cu dizabilități pentru minimalizarea reticenței față de această categorie de populație.

Pentru realizarea primului **Obiectiv Strategic**, Grupul de lucru a elaborat următoarele **Obiective Specifice**:

- 1. Crearea unui mecanism de prevenire a diverselor forme de discriminare față de persoanele cu dizabilități la nivel de societate**
- 2. Asigurarea participării persoanelor cu dizabilități la elaborarea și implementarea politicilor sociale la nivel de raion.**
- 3. Promovarea imaginii pozitive a persoanelor cu dizabilități.**

OBIECTIVUL STRATEGIC 2. *Asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială* presupune continuarea procesului de implementare a standardelor referitoare la accesibilizarea clădirilor, creșterea nivelului de responsabilizare a autorităților publice locale sau a persoanelor juridice cu capital privat care sunt implicate în activitățile de construcții și urbanism, informarea persoanelor cu dizabilități, a familiilor lor, a persoanelor de suport, etc. cu privire la drepturile lor în domeniul accesibilizării mediului fizic, adaptarea transportului public la cerințele persoanelor cu dizabilități.

În vederea realizării prevederilor Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată prin Legea nr. 166 din 09.07.2010, serviciul de arhitectură raional va urmări ca documentația de proiect să includă neapărat soluții speciale pentru înlesnirea accesului persoanelor cu dizabilități la obiectivele de menire socială, la folosirea liberă a drumurilor și trotuarelor de acces. Pornind de la multiplele obstacole legate de accesibilitatea în locurile publice, vor fi realizate activități de informare a autoritățile locale despre instituțiile și spațiile publice ce necesită măsuri urgente de adaptare la necesitățile persoanelor cu deficiente fizice.

Având în vedere că „o clădire adaptată” nu înseamnă doar rampă de acces ce corespunde standardelor, dar și uși largi, interior spațios, WC și ascensor adaptat, etc. iar în raionul Anenii Noi nici o instituție publică nu se conformează acestor parametri. O soluție ar fi ca o parte din fondurile pentru reparații a obiectelor să fie investite anume pentru rezolvarea neajunsurilor sus numite.

Pentru realizarea **Obiectivului Strategic 2. Asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială** sunt necesare implementarea următoarelor **Obiective Specifice**:

- 1. Includerea în circuit a transportului adaptat pentru populația din zonele rurale**
- 2. Adaptarea edificiilor publice la necesitățile persoanelor cu dizabilități.**

OBIECTIVUL STRATEGIC 3. Îmbunătățirea calității serviciilor sociale, educaționale, de sănătate pentru persoanele cu dizabilități presupune accesarea serviciilor de suport la nivel de comunitate, dar și continuarea procesului de dezinstituționalizare/prevenire a instituționalizării concomitent cu dezvoltarea serviciilor alternative de sprijin pentru viață independentă și integrare în comunitate, asigurarea condițiilor pentru ca persoanele cu dizabilități să aibă acces real la toate organizațiile, structurile, bunurile și serviciile obișnuite ale comunității, dar și dezvoltarea măsurilor de combatere a sărăciei în rândul persoanelor cu dizabilități. Actualmente, serviciile sociale sînt orientate preponderent spre satisfacerea necesităților primare (alimentare, cazare, îmbrăcăminte etc.), prestate, de regulă, în instituții rezidențiale. Serviciile alternative îngrijirii rezidențiale orientate spre reabilitarea și incluziunea socială rămân a fi prestate în mare parte de administrația publică locală în parteneriat cu sectorul asociativ.

Pentru realizarea **Obiectivului Strategic 3**, Grupul de lucru a elaborat următoarele **Obiective Specifice**:

- 1. Crearea unei Baze de date a persoanelor cu dizabilități**
- 2. Dezvoltarea sau extinderea serviciilor de suport pentru persoane cu dizabilități la nivel local în raport cu nevoile existente**
- 3. Asigurarea calității serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități create la nivel de raion**

OBIECTIVUL STRATEGIC 4. Asigurarea durabilității financiare pentru servicii sociale existente și atragerea de fonduri pentru dezvoltarea serviciilor sociale noi conform necesităților presupune totalitatea acțiunilor orientate spre motivarea aleșilor locali pentru susținerea inițiativelor de orientare a resurselor financiare pentru menținerea serviciilor sociale existente conform normelor minime și standardelor de calitate, dar și de identificare a soluțiilor alternative de

finanțare suplimentară a acestora prin organizarea diverselor campanii de colectare a fondurilor cu implicarea agenților economici locali sau din exterior. Este, de asemenea, importantă identificarea posibilităților de accesare a fondurilor/granturilor pentru a dezvolta servicii sociale noi sau a extinde servicii deja existente la nivel local. Acest obiectiv presupune și multitudinea de soluții identificate pentru minimalizarea riscului de desființare a serviciilor sociale din motivul imposibilității de susținere financiară a acestora din parte APL.

Pentru realizarea **Obiectivului Strategic 4**, au fost elaborate următoarele **Obiective Specifice**:

- 1. Asigurarea unui management financiar eficient (planificare bugetului și monitorizarea implementării acestuia) pentru realizarea activităților de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități**
- 2. Diversificarea resurselor financiare pentru dezvoltarea și susținerea serviciilor sociale pentru persoane cu dizabilități**

OBIECTIVUL STRATEGIC 5. *Pregătirea profesională și sporirea angajării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități* prevede multitudinea acțiunilor orientate spre valorificarea dreptului de angajare în câmpul muncii și asistenței persoanelor cu dizabilități atât în procesul de orientare profesională/profesionalizare/reprofesionalizare cât și pe parcursul identificării oportunităților de angajare, adaptări ale mediului la locul de muncă conform condițiilor de sănătate, menținere și motivare la locul de muncă.

Obiectivul Strategic 5 va fi realizat prin următoarele **Obiective specifice**:

- 1. Crearea posibilităților de formare profesională și instruire vocațională pentru persoanele cu dizabilități**
- 2. Consolidarea parteneriatelor cu angajatorii pentru facilitarea încadrării în muncă a persoanelor cu dizabilități**
- 3. Dezvoltarea serviciilor de suport pentru angajarea persoanelor cu dizabilități.**

**VI. PLAN DE ACTIUNI PENTRU
PERIOADA 2016-2021
PENTRU IMPLEMENTAREA
STRATEGIEI DE INCLUZIUNE
SOCIALĂ A PERSOANELOR
CU DIZABILITĂȚI
ÎN RAIONUL ANENII NOI**

OBIECTIVUL STRATEGIC 1. Prevenirea discriminării și promovarea imaginii pozitive pentru persoanele cu dizabilități						
Obiectivul specific 1.1.	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri MDL	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
1	2	3	4	5	6	7
Crearea unui mecanism de prevenire a diverselor forme de discriminare de persoanele cu dizabilități la nivel de societate	Motivarea creării la nivel de raion a unui grup /unei asociații de auto-reprezentanți din rândul persoanelor cu dizabilități	2016-2017	10.000	Grupul de planificare Strategică	Donatori	Organizație activă care reprezintă grupul persoanelor cu dizabilități
	Organizarea campaniilor de informare și sensibilizare cu privire la diverse forme de discriminare a persoanelor cu dizabilități	2016 - 2021	25.000	DASPF	Buget local Coaliția antidiscriminare Donatori	3 campanii realizate/ anual
	Organizarea activităților de informare cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități stipulate în legislația națională și internațională	2016 - 2021	25.000	DASPF	Buget local Donatori	Buget local Donatori
	Crearea unui serviciu de suport pentru persoanele cu dizabilități și familiile acestora (suport informațional, psihologic, orientare profesională, etc)	2017	20.000	DASPF	Buget local, donatori	Serviciu creat Servicii de consiliere oferite
	Crearea unei alianțe ale societății civile la nivel local pentru unificarea efortului orientat spre promovarea și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități	2017	50.000	DASPF ONG-uri active	Contribuție ONG Granturi	Ședințe ale alianței realizate periodic Petiții/ scrisori deschise/ campanii realizate

1	2	3	4	5	6	7
	Consolidarea BCIS și implicarea membrilor în activitățile de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități	2017 - 2021	10.000	Coordonator BCIS	Buget local Grant	Activități de promovare realizate/BCIS
Obiectivul specific 1.2	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri, MDL	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Asigurarea participării persoanelor cu dizabilități la elaborarea și implementarea politicilor sociale la nivel de raion și participare activă la evenimente culturale	Includerea persoanelor cu dizabilități în diverse comisii sau grupuri de interes social	2016 -2021	-	Vicepresedinte raion DASPF	-	Număr de participări ale persoanelor cu dizabilități în comisii, ședințe
	Asigurarea transparenței decizionale prin transmiterea on-line a ședințelor din cadrul consiliilor locale, publicarea deciziilor emise de consilii etc;	2016 - 2021	20.000	Consiliul raional	Buget local	Număr de ședințe ale consiliilor locale transmise on-line,
	Organizarea activităților culturale cu implicarea și participarea persoanelor cu dizabilități	2016 - 2020	20.000	DASPF Secția Cultură,	Buget local	Număr de persoane cu dizabilități care au participat la activități culturale
Obiectivul specific 1.3	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Promovarea imaginii pozitive a persoanelor cu dizabilități.	Identificarea și documentarea cazurilor de succes în diferite domenii ale vieții ale persoanelor cu dizabilități (înregistrări video, interviuri, articole etc)	2016 - 2021	30.000	DASPF ATOFM	Donatori	Număr de articole, înregistrări video, filme realizate

1	2	3	4	5	6	7
	Difuzarea istoriilor de succes ale persoanelor cu dizabilități în presa locală, radio, rețele de socializare	2016 - 20121	10.000	DASPF Alianța ONG-urilor locale în domeniul incluziunii sociale	Donatori	Număr de articole publicate, număr de filme/cazuri de succes difuzate/distribuite
OBIECTIVUL STRATEGIC 2. Asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială						
Obiectivul specific 2.1	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri/ Surse de finanțare	Indicatori
Includerea în circuit a transportului adaptat pentru persoane cu dizabilități fizice	Adaptarea stațiilor de transport public la necesitățile persoanelor cu dizabilități	2017 - 2021	-	Agenti economici, APL niv. I	Donatori Agenți economici prestatori de servicii de transport, APL niv. I	Număr de stații adaptate
	Scrierea unui proiect pentru achiziționarea a cel puțin o unitate de transport adaptată	2016-2017	200.000	Consiliul raional	Donatori	Proiect depus la finanțator pentru achiziționarea unității de transport adaptate
	Motivarea unui agent economic sa adapteze un mijloc de transport (idee de activitate de antreprenoriat social)	2017 - 2018	150.000	Consiliul raional	Donatori Agenți economici prestatori de servicii de transport	Unitatea de transport adaptată accesată la necesitate de către persoanele cu dizabilități

Obiectivul specific 2.2	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri/ Surse de finanțare	Indicatori
1	2	3	4	5	6	7
Adaptarea edificiilor publice la necesitățile persoanelor cu dizabilități.	Identificarea edificiilor/ instituțiilor publice care necesita a fi adaptate in cel mai urgent mod	2016	-	Consiliul raional/Direcția dezvoltare regională și construcții	Buget local	Lista edificiilor
	Monitorizarea includerii obligatorii în documentația de proiect a instituțiilor publice a măsurilor de accesibilizare a edificiilor	2016 - 2017	-	Consiliul raional/ Direcția dezvoltare regională și construcții	Buget local	Instituțiile publice au incluse în documentația de proiect măsuri de accesibilizare a clădirii
	Înaintarea demersurilor pentru administratorii edificiilor publice în vederea solicitării accesibilizării pentru utilizatorii de scaune rulante.	2016 - 2017	-	Consiliul raional / Direcția dezvoltare regională și construcții	Primăriile localităților din raion Instituțiile publice	Număr de demersuri/petiții înaintate
	Elaborarea proiectelor tehnice pentru construcția rampelor de acces conform standardelor și legislației în vigoare	2017	-	Consiliul raional Direcția dezvoltare regională și construcții	-	Proiecte tehnice elaborate conform standardelor și legislației în vigoare
	Implicarea grupurilor de autoreprezentanți , părinți ai copiilor cu dizabilități, reprezentanți ai societății civile în monitorizarea procesului de accesibilizare a edificiilor	2016 - 2021	-	ONG-uri active	Donatori Buget local	Rapoarte de monitorizare Petiții/demersuri scrise in cazul refuzului administrației edificului de a colabora

OBIECTIVUL STRATEGIC 3. Îmbunătățirea calității serviciilor sociale, educaționale, de sănătate pentru persoanele cu dizabilități							
Obiectiv specific 3.1	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori	
1	2	3	4	5	6	7	
Crearea unei Baze de date a persoanelor cu dizabilități	Crearea unui grup intersectorial responsabil de elaborarea conceptului și colectare a datelor – CTAS, CTAM, CMF, ATOFM, DASPF	2016 - 2021	-	Vicepreședinte pe probleme sociale	Buget local	Crup intersectorial de lucru creat;	
	Crearea softului pentru stocarea și actualizarea bazei de date	2016	30.000	Vicepreședinte pe probleme sociale	Consiliul raional Buget local	Concept al bazei de date creat Soft creat;	
	Angajarea unui specialist IT pentru dezvoltarea bazei de date	-201	20.000	Vicepreședinte pe probleme sociale	Donatori Buget local	Specialist IT Angajat Baza de date creata	
Obiectivul specific 3.2 Dezvoltarea sau extinderea la nivel local a serviciilor de suport pentru persoanele cu dizabilități în raport cu nevoile existente	Actualizarea permanentă a bazei de date a persoanelor cu dizabilități	2017 - 2021	-	DASPF Vicepreședinte pe probleme sociale	Buget local	Informație cantitativă/calitativă colectată. Bază de date funcțională	
	Consolidarea grupului intersectorial pentru prevenirea, identificarea, redirectionarea cazurilor persoanelor cu dizabilități care necesită diferite servicii de suport Realizarea activităților de informare a populației cu privire la serviciile sociale existente	2016	-	Vicepreședinte pe probleme sociale	-	-	Crup intersectorial de lucru creat;
		2016	-	DASPF ONG-uri active în domeniu	Buget local	Număr de activități de informare realizate	

1	2	3	4	5	6	7
	Realizarea unui studiu pentru a identifica tipurile de servicii de suport necesare pentru persoanele din raionul Anenii Noi	2016-2017	-	DASPF ONG-uri active în domeniu	Buget local	Raport privind necesitatea serviciilor de suport pentru persoanele cu dizabilități din raion
	Adaptarea/reorganizarea serviciilor sociale existente la necesitățile persoanelor cu dizabilități	2017 - 2021	-	Consiliu raional DASPF	Buget local Donatori	Număr de servicii sociale funcționale, adaptate la nevoile persoanelor cu dizabilități din Anenii Noi
	Dezvoltarea serviciilor sociale noi în comunitate (Locuință protejată, Echipa mobilă pentru adulți) etc.	2017 - 2021	2.000.000	Consiliu raional DASPF ONG-uri	Buget local Donatori	Număr de servicii sociale comunitare noi create pentru persoane cu dizabilități
	Crearea unei rețele de voluntari pentru implicare în activități sau servicii pentru persoane cu dizabilități	2016 - 2020	90000	DASPF ONG-uri	Buget local Donatori	Număr de voluntari care se implică în activități sau servicii pentru persoane cu dizabilități

1	2	3	4	5	6	7
Obiectivul specific 3.3	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Asigurarea calității serviciilor sociale pentru persoanele cu dizabilități create la nivel de raion	Pregătirea serviciilor sociale care nu au fost acreditate/ sau care au obținut acreditare provizorie	2016 - 2021	-	DASPF Consiliu raional	Consiliul Național de Acreditare a Prestatorilor de Servicii Sociale	100% din serviciile sociale acreditate
	Realizarea activităților de schimb de experiență cu alte raioane unde există servicii sociale pentru persoane cu dizabilități	2016 - 2017	20.000	DASPF	Buget local	Număr de activități de schimb de experiență realizate
	Stabilirea parteneriatelor cu ONG naționale/internaționale ce activează în domeniul prestării serviciilor pentru persoane cu dizabilități în vederea unei colaborări și schimb de experiență	2016 - 2021	-	ONG active în domeniu	-	Număr de parteneriate stabilite prin acorduri de colaborare; Număr de proiecte realizate în parteneriat; Număr de activități realizate în parteneriat
	Formarea continuă a specialiștilor care lucrează cu persoane cu dizabilități.	2016 - 2021	150.000	DASPF Vicepreședinte pe probleme sociale	Buget local	Necesități de instruire identificate Buget planificat și realizat pentru activități de instruire continuă Număr de activități de instruire continuă realizate

1	2	3	4	5	6	7
	Crearea unui mecanism (grup de lucru, instrumente de monitorizare și evaluare) la nivel de raion de monitorizare permanentă a calității serviciilor conform standardelor minime de calitate	2016	-	Consiliu raional Vicepreședinte pe probleme sociale	-	Rapoarte de monitorizare, număr vizite realizate
OBIECTIVUL STRATEGIC 4. Asigurarea durabilității financiare pentru servicii sociale existente și atragerea de fonduri pentru dezvoltarea serviciilor sociale noi conform necesităților						
Obiectivul specific 4.1	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Asigurarea unui management financiar eficient (planificare bugetului și monitorizarea implementării acestuia) pentru realizarea activităților de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități	Planificarea surselor financiare în bugetul local pentru dezvoltarea serviciilor de incluziune socială	2016 - 2021	-	DASPF Vicepreședinte pe probleme sociale	Comisiile de specialitate ale CR	Bugete aprobate pentru finanțarea serviciilor Bugete implementate corect
	Organizarea campaniilor de sensibilizare a consilierilor, a comisiilor finanțe, buget pentru aprobarea bugetelor pentru dezvoltarea serviciilor noi	2016 permanent	-	DASPF Manageri servicii Vicepreședinte pe probleme sociale	-	Ședințe realizate Bugete aprobate (conform necesităților reale și a standardelor minime de calitate)
	Crearea unui fond destinat pentru persoane cu dizabilități aflat din bugetele locale de nivel I și II din sursele disponibile	2020	-	Vicepreședinte pe probleme sociale	-	Fondul creat

1	2	3	4	5	6	7
Obiectivul specific 4.2	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Diversificarea resurselor financiare pentru dezvoltarea și susținerea serviciilor sociale pentru persoane cu dizabilități	<p>Monitorizare permanentă a implementării bugetului pentru finanțarea serviciilor conform standardelor minime de calitate și a activităților de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități</p> <p>Scrierea și implementarea proiectelor în domeniul incluziunii sociale</p> <p>Organizarea diferitor forme de campanii de colectare de fonduri (prin intermediul rețelelor de socializare, baluri de colectare etc.)</p> <p>Identificarea și atragerea agenților economici, încheierea acordurilor privind acordarea suportului financiar pentru activități de incluziune socială</p>	<p>2016 - 2021</p> <p>2016 - 2021</p> <p>2016 - 2021</p> <p>2016 - 2021</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>DASPF Grup de lucru pentru monitorizarea calității serviciului</p> <p>DASPF</p> <p>DASPF</p> <p>DASPF</p>	<p>-</p> <p>ONG-uri</p> <p>ONG-uri</p> <p>ONG-uri</p>	<p>Număr ședințe/rapoarte privind implementarea banilor pentru finanțarea serviciilor sociale pentru persoane cu dizabilități</p> <p>Număr de proiecte depuse către finanțatori pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități</p> <p>Număr de campanii de colectare de fonduri realizați</p> <p>Sume de bani colectate</p> <p>Număr de acorduri de parteneriat încheiate cu agenți economici locali</p> <p>Număr de activități finanțate de către agenți economici locali</p>

1	2	3	4	5	6	7
	Crearea unei baze de date cu potențiali donatori pentru activități/servicii pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități	2016	-	DASPF	ATOFORM ONG-uri	Bază de date/ lista agenților economici disponibili pentru a finanța diverse activități de incluziune socială
OBIECTIV STRATEGIC 5. Pregătirea profesională și sporirea angajării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități						
Obiectivul specific 5.1	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Crearea posibilităților de formare profesională și instruire vocațională pentru persoanele cu dizabilități	Identificarea posibilităților de orientare profesională și instruire profesională pentru persoanele cu dizabilități. Structurarea și distribuirea informației	2016	-	ATOFORM	Buget ATOFORM	Informație structurată și distribuită prin BCIS, rețele de socializare, site-uri oficiale
	Acordarea suportului informațional cu referire la desfășurarea cursurilor de instruire pentru tinerii cu dizabilități	2016 - 2021	-	ATOFORM DASPF	ONG-uri active BCIS	Număr de adresări/recomandări pentru persoane cu dizabilități
Obiectivul specific 5.2	Acțiunea	Perioada de implementare	Costuri	Responsabili	Parteneri / Surse de finanțare	Indicatori
Consolidarea parteneriatelor cu angajatorii pentru facilitarea încadrării în muncă a persoanelor cu dizabilități	Structurarea informației privind potențiali angajatori pentru persoane cu dizabilități (Bază de date, listă etc)	2016	-	ATOFORM	Buget ATOFORM	Bază de date referitor la potențiali angajatori la nivel raional și pe localități

1	2	3	4	5	6	7
	Instituirea unor parteneriate cu angajatorii în vederea creării locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități	2016 - 2017	-	ATOFM	Agenți economici	Număr de acorduri de parteneriate încheiate cu potențiali angajatori Număr de persoane cu dizabilități angajate în câmpul muncii
	Inițierea parteneriatelor la nivel local, național, internațional cu ONG care au experiență în servicii de angajare în câmpul muncii pentru persoane cu dizabilități în vederea schimbului de experiență	2016 - 2017	-	ATOFM	ONG care au experiență în servicii de angajare în câmpul muncii pentru persoane cu dizabilități	Număr de activități de schimb de experiență realizate
Obiectivul specific 5.3 Dezvoltarea serviciilor de suport pentru angajarea persoanelor cu dizabilități	Acțiunea Facilitarea contactului dintre persoane cu dizabilități și angajatori pentru obținerea unui loc de muncă Acordarea suport pentru angajatori de a adapta locul de munca al persoanelor cu dizabilități	Perioada de implementare 2016 - 2021	Costuri -	Responsabili ATOFM	Parteneri / Surse de finanțare Agenții economici/ Angajatori	Indicatori Număr de ședințe de inițiere a I-lui contact dintre angajator – persoană cu dizabilități realizate Număr de cazuri asistate

1	2	3	4	5	6	7
	Instruirea angajaților ATOFM cu privire la modalitatea acordării asistenței persoanelor cu dizabilități la locul de muncă	2016 - 2021	-	ATOFM ONG-uri	Keystone Moldova Motivație	Număr de activități de instruire realizate
	Asistența și monitorizarea persoanelor cu dizabilități la locul de muncă	2016 - 2021	-	ATOFM	ONG-uri	Număr de cazuri asistate
	Identificare de activități generatoare de venit alternative, dezvoltarea acestora	2017	-	ATOFM	ONG-uri	Listă cu tipuri de activități generatoare de venit cu implicarea persoanelor cu dizabilități posibil de implementat în Anenii Noi
	Scrierea proiectelor pentru atragerea de fonduri pentru dezvoltarea mini-întreprinderilor generatoare de venit pentru implicarea persoanelor cu dizabilități	2016 - 2017	-	ONG-uri ATOFM DASPF	Donatori	Număr de proiecte depuse către finanțatori pentru dezvoltarea activităților generatoare de venit
	Organizarea unui târg al locurilor de munca cu promovarea angajării persoanelor cu dizabilități	2016 - 2021		ATOFM DASPF	ONG-uri Donatori	Număr de angajatori participanți la târg Număr de persoane cu dizabilități participante la târg

VII. PLAN DE ACTIUNI PENTRU PERIOADA ANULUI 2016 PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI DE INCLUZIUNE SOCIALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

OBIECTIVUL 1. Prevenirea discriminării și promovarea imaginii pozitive pentru persoanele cu dizabilități							
Nr.	Denumirea activității	Trimestru				Resurse financiare	Responsabil
		I	II	III	IV		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Crearea și înregistrarea unei asociații de autoreprezentanți ai persoanelor cu dizabilități			+	+	Donatori	Grupul de planificare strategică
2.	Stabilirea parteneriatului cu Coaliția antidiscriminare în vederea realizării campaniilor de informare și sensibilizare cu privire la diverse forme de discriminare a persoanelor cu dizabilități				+	-	DASPF
3.	Realizarea conceptului activităților de informare cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități stipulate în legislația națională și internațională, identificarea partenerilor				+	Donatori Buget local	DASPF
4.	Realizarea unui studiu privind necesitatea creării unui serviciu de suport pentru persoanele cu dizabilități și familiile acestora (suport informațional, psihologic, orientare profesională, etc)		+			Buget local Donatori	DASPF
5.	Identificarea ONG-urilor active in domeniul incluziunii sociale, realizarea unei mese rotunde pentru crearea unei alianțe ale societății civile la nivel local pentru unificarea efortului orientat spre promovarea și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități;		+			Contribuție ONG	DASPF ONG-uri active în domeniu

1	2	3	4	5	6	7	8
6.	Ședință realizată cu membrii BCIS în vederea realizării activităților de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități. Planificarea activităților și elaborarea prezentărilor.		+	+	+	Buget local Donatori	DASPF Membri BCIS
7.	Includerea persoanelor cu dizabilități în diverse comisii și grupuri de interes social	+	+	+	+	-	Vicepreședinte raion DASPF
8.	Transmiterea on-line a ședințelor din cadrul consiliilor locale, publicarea deciziilor emise de consilii în vederea asigurării transparenței decizionale.	+	+	+	+	Buget local	Consilii locale
9.	Implicarea persoanelor cu dizabilități în activitățile culturale care vor avea loc atât la nivel raional, cât și local	+	+	+	+	Buget local	DASPF Asistenți sociali comunitari
10.	Identificarea și documentarea cazurilor de succes în diferite domenii ale vieții ale persoanelor cu dizabilități (înregistrări video, interviuri, articole etc.)			+	+	Buget local Donatori	DASPF ATOFM
11.	Difuzarea istoriilor de succes ale persoanelor cu dizabilități în presa locală, radio, rețele de socializare				+	Buget local Donatori	DASPF Alianța ONG-urilor locale

OBIECTIVUL 2. Asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială

Nr.	Denumirea activității	Trimestru				Resurse financiare	Responsabil
		I	II	III	IV		
1.	Realizarea proiectului tehnic pentru adaptarea stațiilor de transport public la necesitățile persoanelor cu dizabilități și planificarea banilor în bugetul local			+	+	Buget local Donatori	Consiliul raional
2.	Identificarea edificiilor/instituțiilor publice care necesita a fi adaptate în cel mai urgent mod		+	+	+	Buget local Donatori	Consiliul raional Direcția dezvoltare regională și de construcții
3.	Monitorizarea includerii obligatorie în documentația de proiect a instituțiilor publice a măsurilor de accesibilizare a edificiilor			+	+	Buget local Donatori	Consiliul raional Direcția dezvoltare regională și de construcții

1	2	3	4	5	6	7	8
4.	Elaborarea proiectelor tehnice pentru construcția rampelor de acces conform standardelor li legislației în vigoare				+	Buget local	DASPF Direcția dezvoltare regională și de construcții
5.	Înaintarea demersurilor pentru administratorii edificiilor publice în vederea solicitării accesibilizării pentru utilizatorii de scaune rulante.				+	Buget local	Alianța ONG-urilor
OBIECTIVUL 3. Îmbunătățirea calității serviciilor sociale, educaționale, de sănătate pentru persoanele cu dizabilități							
Nr.	Denumirea activității	Trimestru				Resurse financiare	Responsabil
		I	II	III	IV		
1.	Crearea unui grup intersectorial responsabili de elaborarea conceptului și colectare a datelor – CTAS, CTAM, CMF, ATOFM, DASPF		+	+	+	-	Vicepreședinte pe probleme sociale
2.	Elaborare conceptului pentru baza de date		+	+	+	Buget local Donatori	Vicepreședinte pe probleme sociale
3.	Colectarea informației din localități conform indicatorilor din baza de date. Stabilirea mecanismului de actualizare permanentă a informației		+	+	+	Buget local	Vicepreședinte pe probleme sociale
4.	Identificarea membrilor grupului intersectorial pentru prevenirea, identificarea, redirectionarea cazurilor persoanelor cu dizabilități care necesită diferite servicii de suport		+			Buget local	Vicepreședinte pe probleme sociale
5.	Elaborarea conceptului, planificarea activităților de informare a populației cu privire la serviciile sociale existente			+	+	Buget local, donatori	DASPF ONG-uri active
6.	Elaborarea conceptului privind realizarea unui studiu pentru a identifica tipurile de servicii de suport necesare pentru persoanele din raionul Anenii Noi				+	Buget local Donatori	DASPF ONG-uri active
7.	Elaborarea unui plan de adaptarea/reorganizarea serviciilor sociale existente la necesitățile persoanelor cu dizabilități				+	Buget local Donatori	Consiliul raional DASPF

1	2	3	4	5	6	7	8
8.	Crearea unei rețele de voluntari pentru implicare în activități sau servicii pentru persoane cu dizabilități		+	+	+		DASPF ONG
9.	Pregătirea serviciilor sociale pentru acreditare (pentru serviciile care nu au fost acreditate/sau care au obținut acreditare provizorie)	+	+	+	+	-	Consiliul raional DASPF
10.	Realizarea activităților de schimb de experiență cu alte raioane unde există servicii sociale pentru persoane cu dizabilități			+	+	Buget local Donatori	DASPF
11.	Stabilirea parteneriatelor cu ONG naționale/internaționale ce activează în domeniul prestării serviciilor pentru persoane cu dizabilități pentru schimb de experiență		+	+	+		ONG active în domeniu
12.	Realizare a cel puțin un modul de formare continuă a specialiștilor care lucrează cu persoane cu dizabilități.		+	+	+	Buget local Donatori	Vicepreședinte pe probleme sociale DASPF
13.	Crearea unui mecanism la nivel de raion de monitorizare permanentă a calității serviciilor conform standardelor minime de calitate			+	+	Buget local Donatori	Consiliul raional Vicepreședinte pe probleme sociale

OBIECTIVUL 4. Asigurarea durabilității financiare pentru servicii sociale existente și atragerea de fonduri pentru dezvoltarea serviciilor sociale noi conform necesităților

Nr.	Denumirea activității	Trimestru				Resurse financiare	Responsabil
		I	II	III	IV		
1.	Planificarea surselor financiare la bugetul local pentru dezvoltarea serviciilor sociale				+	Buget local Donatori	DASPF Vicepreședinte pe probleme sociale
2.	Organizarea campaniilor de sensibilizare a consilierilor, a comisiilor finanțe, buget pentru aprobarea bugetelor pentru dezvoltarea serviciilor noi				+	-	DASPF Managerii serviciilor Vicepreședinte pe probleme sociale
3.	Organizarea unei mese rotunde privind identificarea posibilității de crearea unui fond destinat pentru persoane cu dizabilități atât din bugetele locale de nivel I și II din sursele disponibile				+		Vicepreședinte pe probleme sociale

1	2	3	4	5	6	7	8
4.	Monitorizare permanentă a implementării bugetului pentru finanțarea serviciilor conform standardelor minime de calitate și a activităților de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități		+	+	+	Buget local	DASPF Grup de lucru pentru monitorizarea calității serviciului
5.	Scrierea a cel puțin 3 proiecte în domeniul incluziunii sociale	+	+	+	+		DASPF
6.	Organizarea a cel puțin 3 campanii de colectare de fonduri (prin intermediul rețelelor de socializare, baluri de colectare etc.)		+	+	+		DASPF
7.	Încheierea acordurilor cu agenții economici disponibili pentru acordarea suportului financiar pentru activități de incluziune socială			+	+		DASPF
8.	Crearea unei baze de date cu potențiali donatori pentru activități/servicii pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități	+	+	+	+		DASPF

OBIECTIVUL 5. Pregătirea profesională și sporirea angajării în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități

Nr.	Denumirea activității	Trimestru				Resurse financiare	Responsabil
		I	II	III	IV		
1.	Structurarea informației cu privire la posibilitățile de orientare profesională și instruire profesională pentru persoanele cu dizabilități.	+	+	+	+	Buget local	ATO FM
2.	Acordarea suportului informațional cu referire la desfășurarea cursurilor de instruire pentru tinerii	+	+	+	+	Buget local	ATO FM
3.	Structurarea informației privind potențiali angajatori pentru persoane cu dizabilități (Bază de date, listă etc)		+	+	+	Buget local	ATO FM
4.	Instituirea unor parteneriate cu angajatorii în vederea creării locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități			+	+	Buget local	ATO FM

1	2	3	4	5	6	7	8
5.	Inițierea parteneriatelor la nivel local, național, internațional cu ONG care au experiență în servicii de angajare în câmpul muncii pentru persoane cu dizabilități în vederea schimbului de experiență		+	+	+		ATOFM
6.	Facilitarea contactului dintre persoane cu dizabilități și angajatori pentru obținerea unui loc de muncă		+	+	+	Buget local	ATOFM
7.	Instruirea angajaților ATOFM cu privire la modalitatea acordării asistenței persoanelor cu dizabilități la locul de muncă			+	+	Buget local	ATOFM
8.	Identificarea posibilităților dezvoltării activităților generatoare de venit cu implicarea persoanelor cu dizabilități. Elaborarea conceptului.		+	+	+	Buget local	ATOFM
9.	Scrierea proiectelor pentru atragerea de fonduri pentru dezvoltarea mini-întreprinderilor generatoare de venit pentru implicarea persoanelor cu dizabilități				+	Donatori Buget local	ATOFM
10	Organizarea unui târg al locurilor de munca		+		+	Donatori	ATOFM

VIII. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI

Succesul realizării Strategiei de dezvoltare depinde, în mare măsură, de participarea tuturor actorilor care au participat la elaborarea acestui document, de prezența unei coaliții a eforturilor unui parteneriat între societatea civilă și Consiliul raional Anenii Noi. În procesul realizării Planului de Acțiuni vor fi implicați mai mulți actori, fiecare contribuind la implementarea acțiunilor planificate. Aceștia sunt:

1. Consiliul raional Anenii Noi și subdiviziunile sale
2. Primăriile localităților din raion
3. Serviciile sociale și de sănătate
4. Organizațiile neguvernamentale din raion
5. Agenția Teritorială de Ocupare a Forței de Muncă (ATOFM)
6. Casa Teritorială de Asigurări Sociale Anenii Noi
7. Persoane cu dizabilități cu inițiativă / active
8. Inspectoratul de Poliție

Implementarea Strategiei de incluziune socială poate fi divizată convențional în 3 etape:

Consultarea și aprobarea Strategiei. În cadrul acestei etape Strategia va fi consultată cu diverse grupuri de populație, în special cu persoane cu dizabilități. După analiza propunerilor și recomandărilor înaintate în timpul și după consultări, Strategia va fi ajustată și ulterior, înaintată Consiliului raional spre adoptare. În perioada următoare, Consiliul raional va coordona la nivelul sub=diviziunilor sale ajustarea planurilor de activități anuale în conformitate cu prevederile Planului de acțiuni 2016-2021. Implementarea Planului de acțiuni se va efectua prin realizarea acțiunilor din resursele locale și prin scrierea proiectelor pentru realizarea activităților fără acoperire financiară din bugetul local

Monitorizarea Strategiei. În perioada de implementare responsabilitățile de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea acțiunilor, proiectelor. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor se va efectua prin intermediul indicatorilor de performanță. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

Procesul de monitorizare a strategiei constă în:

- evaluarea atingerii obiectivelor strategice prin intermediul indicatorilor de progres
- raportarea rezultatelor evaluării.

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Raportarea implementării Strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor anuale către Consiliul raional privind realizarea Planului de acțiuni și a obiectivelor strategice. Anual DASPF va prezenta Consiliului raional raportul de evaluare a implementării Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități.

IX. RISCURI ȘI IMPEDIMENTE DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Realizarea efectivă a acțiunilor propuse în Strategie poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării strategiei de incluziune socială pot fi divizate în două categorii: (i) interne și (ii) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
<i>Managementul implementării strategiei</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Experiență nesemnificativă în elaborarea, promovarea și gestionarea proiectelor sociale • Resurse financiare limitate • Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
<i>Parteneriat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și DASPF • Indiferența și neimplicarea actorilor vizați în Strategie în susținerea activităților • Neimplicarea partenerilor naționali sau internaționali
<i>Economic</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa interesului din partea agenților economici în susținerea angajării persoanelor cu dizabilități
<i>Social</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale • Pauperizarea continuă a populației • Imigrarea forței de muncă
<i>Infrastructură</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Autorități indiferente față de problemele de accesibilitate ale persoanelor cu dizabilități locomotorii
Riscuri și impedimente externe	
<i>Cadrul politico-juridic</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea cursului politic • Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare
<i>Relații parteneri externi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa conlucrării cu autoritățile centrale • Neimplicarea partenerilor internaționali
<i>Fonduri externe</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Capacități reduse de scriere a proiectelor europene • Prioritățile donatorilor altele, decât cele din domeniul incluziunii.

¹ Specialiștii SAP și-au început activitatea în anul 2013.

